

RABHADH

CAITHFEAR an Ceistpháipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabha(i)r ag deireadh an Scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduithe anseo ⇒

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA 2016

DÉ CÉADAOIN 22 MEITHEAMH MAIDIN 9:30 go 12:00

EACNAMAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL (400 marc)

Freagair **sé** cheist as Roinn A agus **ceithre** cheist as Roinn B.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist ghearrfhreagra sna spásanna atá ann dóibh.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

NÁ DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS LEIS AN/NA (bh)FREAGARLEABHA(I)R
A ÚSÁIDTEAR CHUN NA CEISTEANNA I ROINN B A FHREAGAIRT

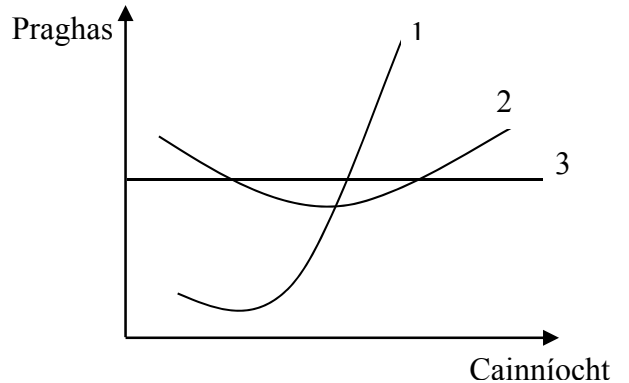
ROINN A (100 marc)

Freagair sé cinn de na **naoi** gceist ghearrfhreagra sna spásanna atá ann dóibh.

1. Taispeánann an léaráid thíos gnólacht atá ag feidhmiú faoi choinníollacha na **hiomaíochta foirfe** sa ghearrthréimhse.

- (a) Cad dó a seasann na línte atá uimhrithe ó 1 go 3?
Bain úsáid as an mbosca freagraí atá curtha ar fáil.

Uimhir	Ainm
1	
2	
3	

- (b) (i) Taispeáin brabús osnormálta iomlán an ghnólachta go soiléir ar an léaráid.

(ii) Mínigh an téarma **brabús osnormálta** _____
_____
(16 mharc)

2. Sainmhínigh **Dlí an Toraidh Imeallaigh Laghdaithe** agus léirigh é seo le sampla oiriúnach.

Sainmhíniú _____
_____
_____

Sampla _____
_____
_____

(16 mharc)

3. Tabhair breac-chuntas ar **dhá** shlí a bhféadfadh rialtas na hÉireann feabhas a chur ar shoghluaisteacht an lucht saothair chun an dífhostaíocht a laghdú.

(i) _____
_____
_____

(ii) _____
_____
_____

(16 mharc)

ROINN A (ar leanúint)

4. Is féidir le gnólachtaí atá taobh istigh de thionscal na n-aerárthaí sochar a bhaint as barainneachtaí scála. Mínigh an téarma **barainneachtaí scála** agus tabhair sampla **amháin** i gcás gnólachta i dtionscal na n-aerárthaí.

Míniú _____

_____

_____

Sampla _____

_____

(16 mharc)

5. (a) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** thionchar a d'fhéadfadh a bheith ag leibhéal arda óg-dhífhostaíochta ar gheilleagar na hÉireann.

(i) _____

_____

(ii) _____

_____

- (b) Luaigh polasaí eacnamaíochta **amháin** a d'fhéadfadh an rialtas a thabhairt isteach d'fhonn an óg-dhífhostaíocht a laghdú.

_____

_____

(16 mharc)

6. Taispeánann an tábla thíos an meánleibhéal bliantúil ioncaim i dtír áirithe agus an t-éileamh comhfhreagrach ar Tháirge A in dhá bhliain ar leith.

Bliain	Ioncam (€)	Táirge A (aonad)
Bliain 1	57,000	100
Bliain 2	63,000	200

- (i) Ríomh ioncamleasteachas an éilimh (YED) ar Tháirge A. **Taispeáin do chuid oibre.**

- (ii) Agus úsáid á baint agat as do chuid eolais ar YED, mínigh brí eacnamaíochta an fhigiúir sin a ríomh tú in (i) thuas.

_____

_____

_____

_____

Obair:

Freagra:

(17 marc)

ROINN A (ar leanúint)

7. Is é príomhchuspóir pholasaí airgeadaíochta BCE (ECB *i mBéarla*) ná cobhsaíocht praghsanna a choinneáil.

(a) Sainmhínigh an téarma **polasaí airgeadaíochta**.

(b) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bhuntáiste atá le baint ag geilleagar na hÉireann as cobhsaíocht praghsanna.

(i) _____

(ii) _____

(17 marc)

8. (a) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** iarmhairt eacnamaíochta a d'fhéadfadh éirí dá ngearrfadh rialtas na hÉireann tobhach ar phréimheanna árachais tí d'fhonn déileáil leis an damáiste a rinneadh de dheasca ghéarchéim na dtuile le deireanas in Éirinn.

(i) _____

(ii) _____

(b) Mol modh malartach **amháin** chun déileáil le géarchéim na dtuile in Éirinn.

(17 marc)

9. “Ardaíodh an t-íosphá náisiúnta 50 cent go dtí €9.15, le súil gurbh fhiú an pá an obair.”
(**Foinse:** *Irish Independent*, Deireadh Fómhair 2015)

Tabhair breac-chuntas ar **thrí** iarmhairt eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag an mbeart seo do gheilleagar na hÉireann.

(i) _____

(ii) _____

(iii) _____

(17 marc)

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na (bh)freagarleabha(i)r a úsáidtear chun na ceisteanna i Roinn B a fhreagairt

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

1. (a) (i) Tabhair breac-chuntas ar **ceithre** thoisc a mbíonn tionchar acu ar sholáthar earra nó seirbhíse.
(ii) Mínigh an difríocht idir **gluaiseacht feadh chuar an tsoláthair** agus **bogadh i gcuar an tsoláthair**. Léirigh do fhreagra le léaráidí cuí. [35]
- (b) Léigh na ráitis seo a leanas agus cuir in iúl cé acu **FÍOR** nó **BRÉAGACH** atá siad. Mínigh do fhreagra i **ngach** cás.
- (i) Bíonn luach diúltach ar thras-praghasleasteachas an éilimh ar earraí ionaid.
(ii) Tá claonadh ag praghasleasteachas an éilimh (PED) a bheith níos leaistí san fhadtréimhse ná mar a bhíonn sé sa ghearrtréimhse.
(iii) Nuair a bhíonn an t-éileamh ar earra neamhleasteach i dtaca le praghas, má laghdaítear an praghas méadófar an t-ioncam iomlán ó dhíolacháin.
(iv) Bíonn leasteachas ioncaim an éilimh (YED) ar earraí sóchais dearfach. [24]
- (c) Agus úsáid á baint agat as na coincheapa éileamh agus soláthar, mínigh le cuidiú léaráide a bhfuil lipéid uirthi, an dóigh a bhféadfadh sé tarlú go mbeadh ganntanas ticéad faoi choinne coirm ceoil mhór ann. Is é 30,000 duine an líon iomlán daoine a thógann ionad na coirme ceoil. [16]
[75 marc]
2. *Tá ceannas ag Cadbury, Mars agus Nestlé ar thionscal na seacláide san Aontas Eorpach.*
- (a) (i) Luaigh an struchtúr margaidh cuí is fearr a chuireann síos ar an staid thuas. Tabhair cúis le do fhreagra.
(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** phríomh-shaintréith eile a bhaineann leis an struchtúr margaidh seo.
(iii) Mínigh, le cuidiú léaráide a bhfuil lipéid uirthi, an cruth is dócha a bheadh ar chuar an éilimh sa struchtúr margaidh seo. [35]
- (b) (i) Dá dtiocfadh déantóir mór seacláide as na Stáit Aontaithe isteach i margadh seacláide an AE, tabhair breac-chuntas ar na hiarmhairtí eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag an iomaíocht mhéadaithe sa mhargadh seo.
(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** thoisc a d'fhéadfadh deacrachtaí a chur sa bhealach ar an déantóir seacláide seo as na Stáit Aontaithe teacht isteach i margadh seacláide an AE. [25]
- (c) Mínigh cén fáth a n-éiríonn le gnólachtaí beaga i roinnt margáí ach go mbíonn ceannas ag gnólachtaí móra ar mhargáí eile. [15]
[75 marc]

3. (a) Míniú na téarmaí seo a leanas i dtaca leis an toisc tháirgthe saothar.
- (i) Ráta rannpháirtíochta
  - (ii) Fíorphá
  - (iii) Táirgiúlacht lucht saothair
  - (iv) Éileamh díorthaithe
- [20]
- (b) (i) Déan plé ar na tosca a mbíonn tionchar acu ar sholáthar an tsaothair.
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** dhúshlán atá roimh mhargadh an tsaothair in Éirinn faoi láthair agus luaigh polasaí rialtais cuí **amháin** mar fhreagra ar **gach** dúshlán atá luaite agat.
- [35]
- (c) Déan plé ar na cúiseanna a n-íoctar rátaí difriúla pá le hoibrithe difriúla.
- [20]
- [75 marc]**

4. (a) (i) Déan idirdhealú idir an ghearrthréimhse agus an fhadtréimhse i gcás na táirgeachta.
- (ii) Sa ghearrthréimhse, d'fhéadfadh gnólachtaí fanacht sa tionscal fiú má bhíonn cailiteanas á dhéanamh acu. Míniú an ráiteas seo.
- [15]
- (b) (i) Míniú na téarmaí **ioncam imeallach** agus **costas imeallach**.

Taispeánann an tábla thíos sonraí costais agus ioncaim gnólachta.

Aschur	Praghas (€)	Ioncam Iomlán (€)	Costas Iomlán (€)
1	20	20	42
2	20	40	60
3	20	60	77
4	20	80	97
5	20	100	130

Bain úsáid as na sonraí atá sa tábla thuas agus:

- (ii) Ríomh an t-ioncam imeallach agus an costas imeallach ag **gach** leibhéal aschuir.
- Taispeáin do chuid oibre.**
- (iii) Tarraing graf **amháin** chun an t-ioncam imeallach agus an costas imeallach a thaispeáint **agus** aimsigh an leibhéal aschuir ar a ndéanann an gnólacht seo an t-uasbhrábús. Míniú do fhreagra.
- [30]
- (c) *“Tháinig feabhas ar chumas iomaíochta na hÉireann le linn na tréimhse ó 2011 go 2014 agus bhí páirt lárnach aige sin sa bhorradh faoin bhfostaíocht agus faoin bhfás geilleagrach.”*
(**Foinse:** An Chomhairle Náisiúnta Iomaíochais, Nollaig 2015)
- (i) Tabhair breac-chuntas ar na tosca a mbíonn tionchar acu ar chumas iomaíochta gnólachtaí in Éirinn.
- (ii) Déan plé ar **thrí** pholasaí a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a chur sa mheá d'fhonn feabhas a chur ar chumas iomaíochta gnólachtaí in Éirinn.

[30]
[75 marc]

5. (a) (i) Sainmhínigh an téarma **lánfhostaíocht**.
(ii) Déan plé ar na buntáistí eacnamaíochta **agus** ar na dúshláin eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag gabháil le lánfhostaíocht i ngeilleagar. [25]

(b) Bain úsáid as an eolas sa tábla chun na ceistanna thíos a fhreagairt.

An Claonadh Imeachach chun Tomhaltais (MPC)	0.8
An Claonadh Imeachach chun Iompórtála (MPM)	0.2
Leibhéal reatha cothromaíochta an ioncaim náisiúnta	€500m
Leibhéal an ioncaim náisiúnta a sholáthródh lánfhostaíocht	€620m

- (i) Sainmhínigh an téarma **an claonadh imeallach chun coigiltis** (MPS).
(ii) Ríomh an MPS sa gheilleagar a léirítear sa tábla thuas.
(iii) Ríomh luach an iolraitheora sa gheilleagar oscailte seo.
(iv) Cé mhéad a chaithfidh an rialtas a instealladh isteach sa gheilleagar seo má tá siad ag iarraidh go n-oibreodh an geilleagar ag leibhéal a lánfhostaíochta?
Taispeáin do chuid oibre.

[30]

(c) Míniú an dóigh a bhféadfadh tionchar a bheith ag **aon dá cheann** díobh seo a leanas ar Olltáirgeacht Intíre (OTI) na hÉireann.

- (i) Méadú ar íocaíochtaí Sochar Linbh.
(ii) Cuideachta faoi úinéireacht iasachta atá ag feidhmiú in Éirinn agus a sheolann sí ar ais go dtí a tír dhúchais an brabús go léir a shaothraíonn sí in Éirinn.
(iii) Doirteadh ola amach ón gcósta na hÉireann agus costais shuntasacha ar Rialtas na hÉireann chun é a ghlanadh suas.

[20]

[75 marc]

6. (a) (i) Míniú an téarma **ráta malairte**.
(ii) Tabhair breac-chuntas ar na hiarmhairtí eacnamaíochta do gheilleagar na hÉireann a d'fhéadfadh a bheith ag baint le méadú ar luach an euro (€) i gcoibhneas le dollar na Stát Aontaithe (\$). [25]

(b) *“Bhí barrachas €2.7 billiún ar Chuntas Reatha Chomhardú na nÍocaíochtaí (BOP) sa dara ceathrú de 2015, suim a bhí cothrom le 5.2% den OTI ráithiúil.”*

(**Foinse:** *Institiúid Taighde Eacnamaíochta Nevin (NERI)*, Fómhar 2015)

- (i) Déan cur síos ar na príomh-mhéirí i **gcuntas chomhardú íocaíochta** (BOP) na hÉireann.
(ii) Míniú cad a chiallaíonn **barrachas ar chuntas reatha chomhardú na n-íocaíochtaí** (BOP).
(iii) An bhféadfadh barrachas ar chuntas reatha chomhardú na n-íocaíochtaí (BOP) fadhbanna a chruthú do gheilleagar? Míniú do fhreagra.

[30]

(c) *“Rabhadh ón Eoraip go mbraitheann Gnóthais Bheaga agus Mheánmhéide na hÉireann barraíocht ar an margadh baile.”* (**Foinse:** *Irish Independent*, Samhain 2015)

Tabhair breac-chuntas ar na buntáistí **agus** ar na dúshláin do Ghnóthais Bheaga agus Mheánmhéide na hÉireann agus iad ag feidhmiú i margadh iasachta.

[20]

[75 marc]

7. (a) I gcás aon **dá** cheann de na trí phéire seo a leanas, déan idirdhealú idir an dá choincheap.
- Ioncam agus rachmas
  - Cánacha forchéimnitheacha agus cánacha cúlchéimnitheacha
  - Tionchar an chánachais agus luí an chánachais.
- [20]
- (b) (i) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** pholasáí eacnamaíochta a d'fhéadfadh Rialtas na hÉireann a chur sa mheá chun tabhairt faoin éagothroime in Éirinn.
- (ii) D'fhéadfadh sé a bheith níos deacra don rialtas cuspóirí eacnamaíochta eile a bhaint amach de thoradh polasaithe chun éagothroime a laghdú. Mínigh an ráiteas seo agus bain úsáid as samplaí chun tacú le do fhreagra.
- [30]
- (c) Is acmhainn ghann luachmhar í timpeallacht ghlan shláintiúil. Tabhair breac-chuntas ar ghníomhartha a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a dhéanamh chun an timpeallacht a chosaint.
- [25]
[75 marc]
8. (a) Tabhair breac-chuntas, agus tú ag baint úsáide as figiúirí cuí, ar an dóigh ar éirigh le geilleagar na hÉireann i rith an dá mhí dhéag seo caite, i **ngach** ceann de na réimsí seo a leanas:
- Fás geilleagrach
  - Leibhéal praghsanna
  - Dífhostaíocht
  - Rátaí úis.
- [20]
- (b) *“Ní bheidh d’easnamh i mbuiséad an rialtais an bhliain seo chugainn ach 1% den OTI, agus titfidh an fiachas comhlán go dtí 89% den OTI faoi dheireadh na bliana 2016.”*
(**Foinse:** *Irish Examiner*, Samhain 2015)
- (i) Déan plé ar an dóigh ar éirigh le Rialtas na hÉireann laghduithe a dhéanamh ar an easnamh sa bhuiséad **agus** sa bhfiachas comhlán le blianta beaga anuas.
- (ii) Tabhair breac-chuntas ar na costais ar shochaí na hÉireann a d'fhéadfadh a bheith ag gabháil le cur i gcrích na laghduithe seo.
- [35]
- (c) Tá méadú leanúnach ar an gcuid de dhaonra na hÉireann atá ag cur fúthu i limistéir uirbeacha. Tabhair breac-chuntas ar iarmhairtí eacnamaíochta (dearfacha agus diúltacha) na forbartha seo d'Éirinn.
- [20]
[75 marc]

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na (bh)freagarleabha(i)r a úsáidtear chun na ceistanna i roinn B a fhreagairt.

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán